

თამარ შაიშმელაშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო
tamartamriko830@gmail.com
<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.56>

ალაზნის შვილი ილია ჭავჭავაძე

საკვანძო სიტყვები: ილია ჭავჭავაძე, მდინარე ალაზანი, ყვარელი

ხშირად ადამიანებს მდინარეებიც სდევს ბედად. მით უფრო მწერალს, ვისთვისაც შესაძლოა მდინარე მისი ცხოვრების მეტაფორულ სახე-სიმბოლოდაც კი იქცეს. ილია ჭავჭავაძის დაბადება და ყრმობა ბავშვობიდან ყვარელს და მდინარე ალაზანს დაუკავშირდა. აქედან დაიწყო დიდი და ღვაწლმოსილი გზა წინამურამდე – იმ გოლგოთამდე, რომელიც საქართველოს გოლგოთად გადაიქცა, ყვარელმა კი ქართველი ხალხის მეხსიერებაში ბეთლემის სახელი დაიმკვიდრა.

ილიას სახელმა და მისმა მოწამეობრივმა აღსასრულმა ყვარელს და ალაზანს საკრალური მნიშვნელობა შესძინა. ალაზანი სიმბოლურად იორდანეა, სადაც ყრმა ილიამ „ნათელ ილო“ და ეს სინათლე დაიმგზავრა. ის ილიას ცხოვრების წმინდა მირონი და გზის დამლოცავია.

შემთხვევითი როდია, რომ ვაჟა-ფშაველამ დიდებულ გამოსათხოვარში ილია ჭავჭავაძეს სწორედ ალაზნის შვილი უწოდა. მშობლიური კახეთი და ალაზანი ასაზრდოებდა მის გონებას. არტურ ლაისტი ილიას მშობლიურ ყვარელს და მის შემოგარენს „სინათლით გაშუქებულ“ ქვეყნად მოიხსენიებს, რომლისკენაც ძალაუბნებურად მიუბრუნდა ადამიანს გული და თვალი. „...რომელიც შორს თითქოს უცნობ მხარეს რასმე გადაუშლის ადამიანს თვალწინ, ისწრაფოდა ყრმობის დროს ილ. ჭავჭავაძის თვალი, ხოლო შემდეგში მისი ფიქრები განუწყვეტლივ ეძიებდნენ სინათლეს გონებრივს ქვეყანაში და თავის სამშობლოს მომავალში“ (ლაისტი, 1963:246).

ყრმობის მდინარე ალაზანი – სინათლის მდინარეა... ყრმობიდან და ჭაბუკობიდან დაჰყვა ილიას ის სინათლე, სამშობლოს მომავლისთვის რომ ნატრობდა მთელი ცხოვრება. არ დარჩენილა სფერო, რომლისთვისაც ილიას თავისი კვალი და ტვიფარი არ დაემჩნია. ცხოვრებით და მოღვაწეობით იყო ერის სულიერი მამაც, საქართველოს უგვირგვინო მეფეც, მოსე წინასწარმეტყველიც და ფესვმაგარი მუხაც... ქართული საზოგადოებრივი ცხოვრების დიდი რეფორმატორიც.

ამიტომ თუ თქვა მწუხარებით ტიცინან ტაბიძემ: „ილია რომ გამოაკლდეს მეცხრამეტე საუკუნეს, მაშინ იქნებოდა საქართველო სამუდამოდ დაბნელებული“ (ტაბიძე, 1922:10). როგორ ეხმიანება ეს სიტყვები არტურ ლაისტის ზემოხსენებულ სიტყვებს – მისი ფიქრები განუწყვეტლივ ეძიებდნენ სინათლეს გონებრივს ქვეყანაში და თავის სამშობლოს მომავალში... აქ, სიბნელისა და სინათლის კონტრასტის ფონზე, საუკეთესოდ იხატება ის დიდი მისია, რაც ილიას დაეკისრა განგებისგან და რაც მდინარე ალაზნის პირას გაზრდილ

ჭაბუკს უნდა აღესრულებინა – ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის დროშა გაეშალა და დამონებული სამშობლოს მომავალზე ეზრუნა...

არტურ ლაისტი ალაზნის ველს „სინათლით გაშუქებულ ქვეყანას“ უწოდებს, სწორედ ალაზნის ველის სიმშვენიერის წიაღში ხატავს იგი ილია ჭავჭავაძის პორტრეტს, „რომელიც ალექსანდრე ჭავჭავაძის სიკვდილამდე ათი წლით ადრე, კახეთშივე, მხოლოდ დავერცხლილი ალაზნის მეორე მხარეს, ბუნებით ნაკლებ შემკულ სოფელში და ნაკლებად მდიდარ სახლში დაიბადა“ (ლაისტი, 1963:245).

არტურ ლაისტი განგებ ავლებს პარალელს მეორე პოეტთან, რომ გამოკვეთოს კონტრასტი და გვიჩვენოს ილიას სადა, ფუფუნებას მოკლებული სახლი. ყვარლის ვიწრო ხევში ტყით დაფარული მთების ძირას იდგა ეს სახლი, მის ბავშვობას კი ლეკიანობის შიში არ მოსცილებია.

„მის თვალებს ბავშვობაში არ უხილავს ის სიმდიდრისა და ფუფუნების სურათები, რომლებიც გარს ერტყა ალექსანდრე ჭავჭავაძეს. ილია ჭავჭავაძის ყრმობის წლებმა განვლო ნახევრად ღარიბულ სახლ-კარში“ (ლაისტი, 1963:245).

პავლე ინგოროყვაც ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ სახლი, სადაც დაიბადა პოეტი, – ეს იყო ძველებური კოშკი, მტრებისაგან თავდასაცველად აგებული.

„პოეტის სამშობლო სოფელი ყვარელი გადაჰყურებს საქართველოს მშვენიერს – ალაზნის ველს, მაგრამ ეს მშვენიერი ველი სამშობლოს ერთგულ დამცველთა წმინდა სისხლით არის მორწყული“ (ინგოროყვა, 1957:6). ანუ ბავშვობიდან ილია ჭავჭავაძე მშვენიერ, მაგრამ არცთუ უსაფრთხო ადგილას იზრდებოდა, რაც მომავალ პოეტს სამშობლოს სიყვარულს უძლიერებდა. „გრიგალთა, მეხთა, ქუხილთ შორის ქართველად გაზრდილი“ ყმაწვილის გულსა და გონებას სწორედ ალაზნის ველის სიდიადე და ზეციური სილამაზე ესალბუნა. ვახტანგ ორბელიანი მას ველსა ედემს, „ღვთისგან პირველ ქმნილს“ უწოდებდა. შემთხვევითი არ უნდა იყოს, რომ ილიას დაბადება ასეთ თვალწარმტაც გარემოს უკავშირდება.

ილიას ჭაბუკურ ოცნებებს მდინარე ალაზნის ნაპირები – სინათლის ქვეყანა, ასაზრდოებდა. ეს ის ალაზანია, ჯერ კიდევ პეტერბურგში სრულიად ახალგაზრდამ, ლექსი რომ მიუძღვნა და ჭაბუკური სიყვარული გამოიტირა.

ილია ალაზანს მეგობარივით მიმართავს: „ჩემის მშობლიურ მთის ცრემლით შემდგარო“. ალაზნის ზვირთებში პოეტის წარსულია დამარხული: „სად არს ის ღმერთა, იგი გრძნობა, ის სიყვარული?“ (ჭავჭავაძე, 1987:83) – კითხულობს იგი.

გურამ ასათიანი ხსენებული ლექსი მართებულად შეაფასა: „ალაზანი“ სატრფიალო შინაარსის ლექსია, მაგრამ ამავე დროს ეს პოეტური ნაწარმოები განმსჭვალულია თავისებური პატრიოტული სულისკვეთებითაც, რადგან აქ პოეტის პირადი ბიოგრაფია, მისი ემოციური სამყარო უშუალო კავშირში იმყოფება მშობლიური ქვეყნის ცოცხალ, რეალურ სინამდვილესთან“ (ასათიანი, 1978:121).

სევდას დაკარგული სატრფოს გამო ქვეყნის ავბედობით გამოწვეული ვარამი ერთვის: „შენც გამოცვლილხარ, ალაზანო, მუხაც გამხმარა“ (ჭავჭავაძე, 1987:83)... ის მუხა, რომლის „ჩრდილ-ქვეშაც“ ერთ დროს სატრფოსთან ერთად იჯდა... ლექსი 1859 წელს პეტერბურგში დაიწერა. ილიას უკვე დასრულებული აქვს პოემა „აჩრდილის“ პირველი რედაქცია, რომელიც ეროვნული თავისუფლების სულისკვეთებას გამოხატავს. ალაზანი კი არა მხოლოდ დროჟამის ბრუნვის სიმბოლოა, ყრმობის მდინარე მისი პირადი ღელვისა და სამშობლოს მწუხარების მონაწილეცაა... პეტერბურგში მყოფი ილიასთვის დაკარგული სიყვარული და სამშობლოს ბედი ალაზნის ტალღების სრბოლაში ცნაურდება.

ოდესღაც პეტერბურგისკენ მიმავალი, ალაზნის სინათლე გაყოლილი და სამშობლოში დაბრუნებული ილიასთვის „გიჟმაჟი“ თერგის ამგზავრებაც სიმბოლურია: თერგის წიაღში ილია ლელთ ღუნის პირით იტყვის უმთავრეს სათქმელს და თერგდალეულებთან ერთად ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას იწყებს.

თერგის ხმაზე, ბუნებაში, ფიქრები არ ილევა: მშვენიერია „დილის ცვრით პირდაბანილი ქვეყანა“! მაგრამ ქვეყნის ტკივილი არ ყუჩდება. თერგი ამ ტკივილს უფრო ამძაფრებს: „თერგი მაინც ჰბლავის და იბრძვის. სჩანს, ქვეყნის ტკივილი დაუყუჩავია“ (ჭავჭავაძე, 1988:25).

ილიას ესმის თერგის ტალღების ჩივილი, ისევ და ისევ სამშობლოს ტკივილთან შეხმინებული: „მერწმუნეთ, მე მესმის ამ ხმაგაკმენდილს ქვეყანაში თერგის დაუჩუმარი ჩივილი“ (ჭავჭავაძე, 1988:24).

„ხმაგაკმენდილს ქვეყანაში“ ბნელი დამეა, ბოროტება მატულობს, ბნელ აზრებს ბადებს, ნათელი დღე სხვა სიხარულია, სიბრძნის და სიცოცხლის სახეა, მწერალიც ეძებს „სინათლეს გონებრივს ქვეყანაში“.

თერგი სიცოცხლის, გადარჩენის სიმბოლოა. გრიგოლ ორბელიანის „თერგი რბის, თერგი ღრიალებს“... ილიასთან მაღალ რეგისტრშია აყვანილი. ის, როგორც თავისუფლების სიმბოლო, მხსნელად უნდა მოევიწიოს არაგვის წმინდა წყალსაც, რომელიც „ქართლის ცხოვრების მოწამეა“, და რომლის ტალღებსაც გაჰყვა „მამულის დიდება ძველი“. შემთხვევითი არაა, რომ სწორედ თერგისა და არაგვის ტალღების თანხლებით იბადება თანამდევი სული საქართველოსი, რომელიც ამბობს:

„მოჰმადლე ქართველს ქართველის ნდობა და სიყვარული
და აღუდგინე მშვენიერი ესე მამული“! (ჭავჭავაძე, 1987:198).

ილიამ სიტყვა საქმიანი, „საზოგადო მნიშვნელობის აზრი“ დაისახა მიზნად. ილიას აზრით, „უსულო ცხოვრების მოედანი“ სასაფლაოა, და ადამიანის ცხოვრებაც მკვდარია.

„გმირებს, სახელოვანს კაცებს, დიდებულ მოღვაწეებს ქვეყნისას – ეგ შემოქმედობითი ძალი ცხოვრებისა ჰბადავს...“

...უწინ, როცა ჩვენში ეგ შემოქმედობითი ძალი ცხოვრებისა ფეხადგმული იყო, აკი ისტორიაცა გვექონდა, აკი გმირებიცა გვეყავდა, აკი დიდი მწერლებიც და პოეტებიც აღმოგვიჩნდნენ, აკი იმ აღმატებულ ყოფა-ცხოვრებამდინაც მივალწიეთ, რომლის დიდებულე-ბამაც თამარ მეფე საუკუნოდ სახსოვარი გახადა ჩვენთვის“ (ჭავჭავაძე, 1987: 275).

ოცდახუთი წლის ილია ჭავჭავაძემ თამამად განაცხადა მოღვაწეობის პროგრამა: „ჩვენი საქმე საქართველოს ხალხის ცხოვრებაა; მისი გამჯობინება ჩვენი პირველი და უკანასკნელი სურვილია“ (ჭავჭავაძე, 1991:129).

ამ პროგრამისთვის ილიას არასოდეს უღალატია.

მან და მისმა თანამოაზრეებმა, როგორც კიტა აბაშიძე იტყოდა: „საზოგადოება სრულიად ახალს გზაზე დააყენეს, მიძინებულს ერს იდეალი დაუსახეს, ყრუ ტყეში შარა გაუკაფეს. ეს ისეთი ძნელი საქმე იყო, ისეთი დიდი გმირობა იყო, რომ ჩვენთვის დღეს წარმოსადგენად გასაჭირია“ (აბაშიძე, 1970:68).

ილიამ, – განაგრძობს კიტა აბაშიძე, – „კარგად იცოდა ის სენი, რომელიც სიცოცხლეს უსპობდა ერს და განა შეიძლებოდა მის გულის სიმებს ამის გამო სამგლოვიარო ხმა არ გამოეცა“? (იქვე,72).

ეს სენი რომ კარგად იცოდა, პოემა „აჩრდილის“ დასახელებაც კმარა, სადაც ილიამ დაუნდობლად გადმოსცა ქვეყნის დაცემა, მისი „დრტვინვა დაუძინარი“. თქვა ის, რაც სამი ათეული წლის მერე პუბლიცისტურ წერილშიც გაიმეორა: „არ ვიცი – რანი ვყოფილვართ, არ ვხედავთ – რანი ვართ, ვერ გამოგვისახია – რანი ვიქნებით“ (ჭავჭავაძე, 1898:1-2).

„აჩრდილმა“ წარსული, აწმყო და მომავალი შეკრა ერთ მთლიანობად – ერს უწარსულოდ მომავალი არ აქვს. „აჩრდილში“ ერი წარმოდგენილია, როგორც მატერიალურისა და სულიერის ერთობა. იგია, როგორც არაგვი და თერგი, ასევე მცხეთა, ფარნაოზი, ქრისტიანული რწმენა“ (ჯალიაშვილი, 2016).

არაგვი და თერგი გასულიერებულია და ერის ერთი მთლიანობის ნაწილია. ილია „არაგვს დაინახავს, თერგსა თუ ალაზანს, მხოლოდ თავისი ქვეყნის დარდი და ვარამი აგონდება, მათში ამოდ ეძიებს თავის გულის პასუხს“ (აბაშიძე, 1970:74).

არაგვთან („ჩვენო არაგვო“, „არაგვიც ჩვენი“), „ჩვენ“-ს – შემთხვევით არ წერს ილია ჭავჭავაძე. ამ სიტყვაში ცნაურდება ერთიანი საქართველო, მთელი ერი. არაგვი ერის წმინდა მდინარეა. პოემაში არაგვისადმი მიძღვნილ თავში სამჯერ არის სიტყვა „წმინდა“ ნახსენები. არაგვის „წმინდა წყალში“ ქვეყნის ძველი დიდებაა დამარხული, მისი ნაპირები კი ქართველების ასევე წმინდა სისხლითაა მორწყული.

წმინდა იმიტომ არის, რომ ქართველი ოდითგან „მამულისა და რჯულისათვის იბრძოდა“, იცავდა სამშობლოს და ქრისტიანობას, რომლებიც მისთვის განუყოფელი ცნებები იყო. მან საკმარისად გაიღო „სისხლის ძღვენი“ და „ტანჯვით შენდობას“ იმსახურებს. წყალს აქვს განახლების და აღორძინების ძალა. წარსული არაგვის წმინდა ზვირთებში დაიძირა. მომავალიც ამ ზვირთებიდან და წმინდა წყლიდან, უნდა იშვას... დაცემული ერი წმინდა წყლის ტალღებში განიწმინდება, როგორც გურამ დოჩანაშვილის კანუდოსის მდინარიდან განბანილი და სულიერად ფერნაცვალნი დომენიკო გამოდის.

„აჩრდილი“ ერის ფერნაცვალნი მომავლის პოემა – აღდგომისა და თავისუფლებისა. პიროვნული განწმენდიდან, პირველხატს მიმსგავსებული ზნესრული ადამიანიდან და თავისუფლებიდან იწყება ერის თავისუფლება. „არ იქნება ერი თავისუფალი, თუ მას არ ეყოლება ზნესრული, პირველხატს მიმსგავსებული ადამიანები“ (ბაქრაძე, 1984:67). ასეთმა ადამიანებმა უნდა შვან მომავალი.

„ჩვენ უნდა ვსდიოთ ეხლა სხვა ვარსკვლავს,

ჩვენ უნდა ჩვენი ვშვათ მყოობადი,

ჩვენ უნდა მივსცეთ მომავალი ხალხს“ (ჭავჭავაძე, 1987:67).

ეს მომავალი იყო, რომ მთელი ცხოვრება გულს უშანთავდა ილიას. 21 წლის ილიას მიერ ნათქვამ ამ სიტყვებს „არაერთხელ აუფეთქებია ჩვენი გული“ (აბაშიძე, 1970:73).

ამ სხვა ვარსკვლავისკენ და სინათლისკენ ილტვოდა თავადაც მთელი ცხოვრება... და არ აპატიეს მას, ვინც „არაგვისა და ალაზნის ბასეინებს ამწვანების იმედი მისცა“ (ლეონიძე, 1922:1), ვისთვისაც გაზაფხული მამულის აყვავების დარი განცდა იყო... ეს მშვენიერი ლექსიც 1861 წელს პეტერბურგში დაიწერა. 24 წლის ილია ჭავჭავაძეს უკვე შესწავლილი ჰქონდა არა მხოლოდ რუსეთის, ევროპის მოწინავე ქვეყნების მხატვრული ლიტერატურა და აზროვნების ისტორია, გულდასმით ეცნობოდა მათ გამოცდილებას და საყვარელ მამულთან ავლებდა პარალელს...

„უნივერსიტეტში ყოფნის დროს, როგორც მისი ნაწერებიდან ირკვევა, ილია თვალყურს ადევნებდა მსოფლიოში მომხდარ ამბებს, ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლებს ევროპაში, ირლანდიელი ხალხის გამირულ ბრძოლებს ინგლისელ დამპყრობელთა წინააღმდეგ და სხვა ამბებს. განსაკუთრებით აღფრთოვანებული ყოფილა იტალიის სახალხო გამირის, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მოღვაწის ჯუზეპე გარიბალდით (1807-1882), ოცნებობდა, რომ ასეთივე მოძრაობა დაწყებულიყო მის სამშობლოში“ (ფარჯანიძე, 2017:21).

გარიბალდის პორტრეტი მთელი სიცოცხლის მანძილზე ილიას სამუშაო ოთახის განუყრელი ატრიბუტი იყო, ქვეყნის სამსახურში დამაშვრალი ეროვნულ იდეალებს შეეწირა კიდევ. მისი სავალი გზა – ყვარლიდან (ბეთლემიდან) წიწამურამდე (გოლგოთამდე) ეკლიანი აღმოჩნდა, მაგრამ მისმა სიკვდილმა არა მხოლოდ დასაბამი მისცა ახალ ერას, გამოაფხიზლა მიძინებული ერი. „ილიას სიკვდილმა გულის მარღვამდის შეარყია საქართველო, და ყველა უბრალო ხალხიც ამბობდა, აქ არის დასაწყისი ახალი ეროვნული შეგნებისო“ (ტაბიძე, 1922:1).

მის კვალს, გავლელულს „კოლონიალურ ქვეყანაში“ და მოღვაწეობას, საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში – უკვალოდ არ ჩაუვლია. „მას დიდი ღრმა კვალი აქვს თავისი მშობელი მხარის ასაყვავებლად გაყვანილი, და მისი დევის ნაფეხურები მუდამ სახსოვარია ჩვენთვის“ (დადიანი, 1957:52).

შალვა დადიანი იქვე იმასაც დასძენს, რომ ილია ჭავჭავაძემ ოდენ მხატვრული პროზისა და პოეზიის შედეგები კი არ შექმნა, არამედ ის იყო პუბლიცისტი, ეკონომისტი-სოციოლოგი, ლიტერატურათმცოდნე და კრიტიკოსი, ისტორიკოსი, ფილოსოფოსი... XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან ქვეყნის ცხოვრებაში „არ ყოფილა არც ერთი ცოტად თუ ბევრად მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელსაც ილია არ გამოხმაურებოდა და თავისი ავტორიტეტული სიტყვა არ ეთქვას“ (ჭუმბურიძე, 1978:5).

მან შექმნა ახალი ერა, რომელიც მისი სიკვდილის შემდეგ კვლავ განაგრძობდა არსებობას უილიაოდ, ოღონდ ილიას „სისხლით დაკირული“... მისმა მოწამებრივმა აღსასრულმა კიდევ ერთხელ ცხადყო, რომ გზა, რომელიც ილიამ აირჩია, უტყუარი იყო და მისი სვლაგეზი არ უნდა შეცვლილიყო.

ვაჟა-ფშაველამ 1907 წელს დაწერილ ლექსში – „ილია ჭავჭავაძის სახსოვრად“ იგი ორ მდინარესთან ერთად იგლოვავ. ალაზნის ნაპირები შვილის დაკარგვას გლოვობენ, ნათელ სახეს კი არაგვის გამირები უკოცნიან, რომელთა გვერდით მისი სისხლიც ბრწყინავს.

„დაგიკოცნიან სახესა

ნათელს არაგვის გამირები;

შვილის დაკარგვას გლოვობენ

ტურფა ალაზნის პირები!“ (ფშაველა, 1987:4-5).

მანამდე ილიას დიდი წინამორბედი, სამშობლოსთვის თავგახეთქილი დიმიტრი ყიფიანი დაიტირა ერმა. „მდინარე ნანას უმღერის რაინდსა ურჩსა მტრისასა“ – იტყვის აკაკი წერეთელი. ორივე ლექსში მნიშვნელოვანია მდინარის პოეტური ხატი, როგორც დროის მდინარებისა, როცა გამირთა სახება კი არ იშლება, არამედ მათ რაინდობას ტალღები იმახსოვრებს და საუკუნეებს გადააწვდენს.

ქრისტიანული სიმბოლიკით, წყალი ღვთაებრივი ენერგიის მატარებელი და მარადიული სიცოცხლის მომნიჭებელია, შესაბამისად, მას აქვს განახლების ძალა. წყალი გლოვობს და სახეს უკოცნის გამირს, მაგრამ წყალს, განახლებისვე ძალით, იმ ყრმის მოსვლის იმედიც მოაქვს, ვინც ქვეყანა უნდა იხსნას და „ვისიც არ ითქმის სახელი“. აქედან გამომდინარე, წყალი თავისუფლების იდეას ინახავს და წარმავლობის სევდა ვერ ერევა, ვერ კლავს...

წარმავლობის მოურეველი სევდით დიან ალაზნის ტალღებიც, დამბადი გამირის წიაღი საკრალური სინათლით შემოსილა... და ეს-ესაა გამოჩნდება ის დიდი, მოხდენილი ირემიც, რომელსაც ილიამ არ ესროლა...

ლიტერატურა:

აბაშიძე ვ. (1970): „ეტიუდები XIX საუკუნის საუკუნის საუკუნის ქართული ლიტერატურის შესახებ“. „საბჭოთა საქართველო“.

ასათიანი გ. (1978): „ილია ჭავჭავაძე პოეტი და მოაზროვნე“. „ნაკადული“. თბილისი.

ბაქრაძე ა. (1992): „ილია ჭავჭავაძე წიწამური“. „ნაკადული“. თბილისი.

კიკნაძე, გ. (1978): ლიტერატურის თეორიისა და ლიტერატურის საკითხები, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

ლეონიძე გ. (1922): „ილია ჭავჭავაძე“/„ბახტრიონი“, №10.1.

ლეონიძე გ. (1922): „ილია ჭავჭავაძე“/„ბახტრიონი“, №10. 1.

ლაისტი ა. (1963): „საქართველოს გული“. „ლიტერატურა და ხელოვნება“. თბილისი.

ტაბიძე ტ. (1922): „ილია ჭავჭავაძე“/„ბახტრიონი“, №10.1.

ფარჯანიძე ა. (2017) „ილია ჭავჭავაძე“. II. თბილისი.
https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/220919/1/Chavchavadze_Ilia_Cigni_II.pdf

ფშაველა ვ. (1987): „ილია ჭავჭავაძის სახსოვრად“/ „წიგნის სამყარო“. №20, 4-5. თბილისი.

ჭავჭავაძე ი. (1987): თხზულებანი. I. პოეზია. „მეცნიერება“. „საბჭოთა საქართველო“. თბილისი.

ჭავჭავაძე ი. (1988): თხზულებანი. II. მოთხრობები, პიესები. „მეცნიერება“. „საბჭოთა საქართველო“.

ჭავჭავაძე ი. (1991): ილია ჭავჭავაძე, თხზულებანი. V. „მეცნიერება“. თბილისი.

ჭავჭავაძე ი. (1987): „რჩეული ნაწარმოებები ხუთ ტომად“. V. პუბლიცისტური წერილები. „საბჭოთა საქართველო“. თბილისი.

ჭავჭავაძე ი. (1898): „რა გითხრათ? რით გაგახაროთ“!/, „ივერია“. №1.

ჭუმბურიძე ზ. (1978): „დიდი ილია“/„პიონერი“. №5, 2-5. თბილისი.

Tamar Shaishmelashvili

Georgian Technical University

Tbilisi, Georgia

tamartamriko830@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.56>

Ilia Chavchavadze – Son of Alazani

Abstract

Rivers are often the fate of people. All the more so for a writer, for whom the river may even become a metaphorical face-symbol of his life. The birth and childhood of Ilia Chavchavadze was connected to Kvareli and the Alazani river. From here began the long and meritorious road to Tsitsamuri - to Golgotha, which became the Golgotha of Georgia, and Kvareli got the name of Bethlehem in the memory of the Georgian people.

Ilya's name and his martyrdom added sacred significance to Kvareli and Alazani. Alazani is symbolic of Jordan, where the child Ilya „received the light“ and this light followed him. He is the holy myrrh of Ilya's life and the blesser of the road.

It is no coincidence that Vazha-Pshavela called Ilia Chavchavadze the son of Alazani in his magnificent proposal. His mind nourished from Native Kakheti and Alazani.

Arthur Laist refers to Ilya's native Kvareli and his surroundings as a „light-lit“ world, towards which a person's heart and eyes are drawn mentally, „...which, as if in the distance, something in an unknown direction passes before one's eyes, Ilya Chavchavadze's eyes aspired during his childhood, and later his thoughts were constantly searching for light in the mental country and the future of his homeland“ (Laist, 1963:246).

Arthur Laist refers to Ilya's native Kvareli and his surroundings as a „light-lit“ world, towards which a person's heart and eyes are drawn mentally.

„...Eyes, Ilya Chavchavadze's eyes aspired during his childhood, and later his thoughts were constantly searching for light in the mental country and the future of his homeland“ (Laist, 1963:246).

Alazani, the river of childhood, is a river of light... From childhood and youth, Ilya was followed by that light, which he longed for the future of his homeland all his life. There was no field left for which Ilya did not leave his mark. Through his life and work, he was the Spiritual father of the nation, The uncrowned king of Georgia, Moses the prophet and a strong oak... A great reformer of Georgian public life.

Key words: Ilya Chavchavadze, Alazani, Kvareli.